

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—, V oglašnem delu stane petina enostopna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za Inozemstvo mesečno Din 15.—, Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 71

Sobota, 7. septembra 1935

Leto X

Socialistična internacionala in socialisti za mir

Orožni in finančni kapital pripravlja ta vojno

Delavstvo po svobodnih demokratičnih deželah je te dni manifestiralo za mednarodni mir in mirno rešitev italijansko-abesinskega spora. Delavstvo obsoja vsako vojno, ker vsako sporno vprašanje je mogoče rešiti s sporazumom ali razsodiščem. Najbolje bi pa še bilo, če bi končno odločevalo Društvo narodov ter imelo tudi potrebno avtoriteto in sankcije, da prisili neposlušne države k mirni rešitvi svojih in drugih mednarodnih sporov. Te avtoritete pa Društvo narodov še nima in jo v doglednem času težko dobi, ker v njem odločajo kapitalistične velesile, ki hočejo reševati spore po svojih interesih, ne pa po interesih objektivnega sporazuma ali z odglasovanjem v Društvu narodov.

Ta položaj je merodajen tudi v italijansko-abesinskem sporu. Velesile se na vse pretege trudijo, da bi se sporazum dosegel izven Društva narodov, da ne bi ugled te ustanove preveč utrpel. To je sicer lepa poteza, ki hoče zabraniti prelom z Italijo. Vzrok te taktike pa ni ljubezen do Italije, marveč le načelo, da Anglija dovoli Italiji samo koncesije, ki jih sama hoče samostojno, brez vpliva Društva narodov.

Zadnje dni je nastal v tem sporu pomemben preokret. Abesinija je dala koncesijo za izkoriščanje večjih pokrajin ameriškim kapitalistom. Nezanesljiva poročila, ki jih angleška vlad preklicuje, so dobili enake koncesije angleški kapitalisti. Tudi to je mogoče, da angleška vlada o tem oficijelno nič ne ve, toda, kakor je pomeniti iz angleškega tiska, je Anglija pripravljena braniti »svoje« interese v Abesiniji za vsako ceno in ne le v Abesiniji, ampak tudi drugod. To je očitna groznja, ki ni brez podlage.

Razumljivo je, da je ta preokret, ki je bil poihoma pripravljen, presenetil Italijo ter pomeni močan pritisk, da se Italija glede Abesinije sporazume z Anglijo ali pa bo Anglija izvajala posledice.

Iz tega položaja je razvidno, kako silno velika je nevarnost, da nastane iz te mednarodne komplikacije nova vojna, vojna, ki se lahko sukcesivno razširi na vse kontinente, od katerih bo Evropa nedvomno najbolj prizadeta. V Evropi so namreč še vedno zelo nezdrave medsebojne razmere, slabe socialne razmere in obenem je tudi na višku šovinistično nacionalno sovraštvo, ki je največji nasprotnik miru.

Spričo tega položaja je delo za mir, delo za demokracijo najvitalnejša naloga vseh poštenih državljanov, predvsem pa socialističnega delavstva, ki je edino zanesljivi apostol demokracije, mednarodnega sporazuma in miru.

Ogromna množina kave v morje

Kako gospodarji kapitalizem

Med sedanjo krizo so potopili v morje 34 milijonov vreč kave, da s tem zadrže padec cen. Polovica te kave zadostuje na leto za ves svet.

V Jugoslaviji bi zadoščala taka množina kave sto let. Enako ravna ohola gospoda tudi z drugimi potrebščinami. Koliko časa bo še trajalo, da bodo sadove dela in zemlje uničevali, človeštvo pa umiralo gladu?

V Ženevi odločajo

Vojna ali mir?

Tri rešitve so mogoče v italijansko-abesinskem sporu.

1. Sporazum med tremi velesilami in delitev Abesinije.

2. Odločitev Društva narodov v sporu, in

3. Vojna med Italijo in Abesinijo.

Največ izgleda ima prva rešitev, druga malo, tretja nekaj več, ne glede na konec.

Italija bo spravila

en milijon vojakov

na bojišče. Tako pravi Mussolini vsemu svetu, ki bedasto in provokatorično govori o sankcijah proti Italiji. Merala italijanskega vojaštva je, da bo do konca izvršilo dolžnost do domovine.

Odločnost je torej tu, če ne bo močnejših sil.

En milijon dolarjev v gotovini za vojni material vnaprej

pa ponuja po abesinskih vesteh ameriškanska finančna družba Abesiniji, ki se bo porabil za dobavo orožja in municije iz Amerike, če ne drugače, pa po tihotapski poti.

Grozi torej krvava vojna.

Društvo narodov in velesile so jo dolžne preprečiti, toda nesebično!

Vsekakor bo pa imel zadnje besedo v abesinskem vprašanju kapital, ki je z dogovori položil svoj interes v Abesinijo, čeprav ga ameriška in angleška vlada upravičeno zanikata. Kapital dela sam in potrebuje vlado šele, ko je treba braniti njega interese.

Problem je vrlo težak.

Predsednik vlade v Parizu

Predsednik vlade dr. Stojadinović je odšel po blejski konferenci v Pariz, da se posvetuje s francoskimi politiki zunanjim ministrom Lavalom in predsednikom republike, Lebrunom o nadaljnjih ukrepih v mednarodni politiki. V Parizu je izjavil predsednik vlade, da Jugoslavija ostane zaveznica Francije. V nadaljnjem je šlo za vprašanje podunavskega pakta. V tem vprašanju je nastala izprememba. Mala antanta in tudi Italija ne stojita več na stališču med-

sebojnih pogodb in potem šele podunavskega pakta. S tem je sklepanje podunavskega pakta olajšano, ker bi se direktno tikalo vseh prizadetih dežel in se nanašalo na nevmešavanje v notranje zadeve zaveznice, na napadanje in konzultiranje. Podrobnejše dogovore pa potem posamezne države sklepajo med seboj posebej.

Ta način izvedbe podunavskega pakta bi tvoril temelj za nadaljnjo politično organizacijo srednje Evrope.

Izjava o novih političnih zakonih

Dr. Dragoljub Jovanović je v zvezi z revizijo političnih zakonov povedal naslednje:

Dr. Maček zahteva volilni sistem iz leta 1927, to je po okrožjih. Večinoma so tega mnenja opozicionalci. Sam sem na stališču velikih političnih formacij, ki prepletajo vso državo in izhajajo iz razrednih in sta-

novskih pokretov. V parlament je treba pripeljati gotov odstotek manjših, pozneje tudi večjih gospodarskih in kulturnih organizacij. To zahteva pokrajinske, če ne vsedrjavne liste, oziroma čimvečja volilna okrožja. Poudaril je tudi popolno svobodo tiska, zborovanj in dogovorov.

Kjer vladajo socialni demokrati

Lep napredek gospodarstva

Odkar so socialni demokrati vstopili v belgijsko vlado, opazamo tam porast produkcije in zmanjšanje nezaposlenosti. Produkcija surovega železa je dosegla letos 1.51 proti 1.43 milijonov ton v isti dobi lani. Istotako je napredovala produkcija jekla od 1.42 na 1.47 milijonov ton. Vlada se resnično briga, da zmanjša nezaposlenost s preskrbo dela. Za želez-

niške družbe je naročila 500 novih vagonov iz jekla. Za izvršitev tega dela se potrebuje 10.000 delavcev, ki bodo zaposleni vso zimo. Razen tega je vlada sklenila, da določi za preskrbo dela v dobi do konca leta 1938 znesek 3½ milijarde belgijskih frankov (okoli 5 milijard in 130 milijonov dinarjev). Belgijski minister dela je socialni demokrat Henrik de Man.

Kapital se tepe za Abesinijo

V Abesiniji so se vodila v zadnjem času tajna pogajanja med abesinsko vlado in zastopniki angleškega in ameriškega kapitala, ki jih je vodil prebrisani angleški finančnik Rickett. In sklenili so pogodbo, po kateri sme angloameriškanska družba 75 let izkoriščati bogastvo skoraj polovice Abesinije. Poleg te pogodbe pripravlja Anglija še drugo pogodbo. V drugi družbi bodo zastopani abesinski, angleški, egipčanski in sudanski kapitalisti. Glavnico deset milijonov funtov šterlingov založita London in Kairo. Druga pogodba se tiče na ozemlja ob izvirih Nila in južne Abesinije. Po pogodbah smeta druž-

bi izkoriščati petrolejske vrelece, zlatne rudnike in razne druge rude. Rickett je izjavil, ko je odhajal iz Abesinije: Vojna ali ne vojna, mi gremo svojo pot. Italija ima še dovolj prilike, da brez vojne eksploatira Abesinijo.

Abesinsko vprašanje je s tem stopilo v najbolj kritičen štadij. Vidi se, da je posegel v spor kapitalizem, ki hoče rešiti spor po svoje ob vednosti Anglije in Amerike.

Kaj napravi Italija? Ali jo ni pošteno ogoljufal — kapitalizem, kapitalizem, ki ga ščitita v tem primeru Amerika in Anglija?

Dr. Živko Topalović

Obnova samostojnega delavskega političnega pokreta

Socialisti Jugoslavije so se vedno in tudi po 6. januarju trudili, da bi vse vrste delavskih organizacij obdržali svobodne, ker so jih izkušnje po drugih državah z reakcionarnimi režimi izučile, da je za delavce nad vse važno, da obdrže legalno obliko svojih organizacij, ki naj se prilagode predpisom zakonov, ki pa naj očuvajo idejno samostojnost in ki naj zasigurajo trajne stike med članstvom. Brez organizacije je vsaka delavska in socialna akcija obsojena na popoln neuspeh; brez organizacije ne more biti nikakega kontakta s široko ljudsko maso, brez organizacije je prekinjena vez z mladino, manjka vez med generacijami, pojavlja se vrzel, ki jo je pozneje zelo težko izpopolniti.

Razumljivo je, da so socialisti Jugoslavije storili vse, da ohranijo obstoj svobodnega strokovnega in kulturnega pokreta, so pa ravno tako tudi vedno skušali obnoviti samostojno politično gibanje. Dva taka poskusa v zadnjih dveh letih nista privedla do praktičnega uspeha. Začetkom leta 1934. se je vršil v Beogradu politični kongres, na katerem je bil izdelan program in pravilnik nove stranke, ki pa ju takratna vlada ni potrdila. Drugi poskus aktiviranja je bila socialistična soudeležba v volilni borbi, za volitve v letošnji pomladi, s postavitvijo samostojne kandidatne liste, ki pa tudi ni bila potrjena. Oba ta poskusa sta popolnoma naravna in odgovarjata splošni socialistični politiki, ki gre za tem, da delavski razred vsestransko zbira v organizacije, tako gospodarske in kulturne, kakor politične in da vseskupno akcijo socialističnega pokreta na vseh poljih, torej tudi na političnem, vrši v organizirani obliki. Ni torej čudno, če so jugoslovanski socialisti takoj podvzeli vse korake za obnovo političnega gibanja, kakor hitro so se pokazale za to prve ugodne prilike, po padcu Jevtičeve vlade.

Ta vladna izprememba se je izvršila v okoliščinah, ki nedvomno pomenijo začetek likvidacije absolutističnega razdobja v notranjem razvoju Jugoslavije, ali vsaj likvidacijo one najsurovejše polfašistične faze, v kateri smo se nahajali nekaj let. Gotovo vračanje k demokraciji, gotovo pojačan vpliv narodnih mas na upravo države vsiljujejo tako notranje kakor zunanje politične razmere. Zavedamo se, da do popolne notranje svobode in demokracije ne moremo priti brez daljšega razvoja in borb in da se moramo zaenkrat zadovoljiti le, da se z izpremembo političnih zakonov izza časa diktature zasigurajo najosnovnejše politične pravice državljanov: to je pred vsem pravica, da se organizirajo v politične stranke, da imajo svobodo govora in tiska in da si volijo v predstavniške institucije svoje zastopnike z enakim, splošnim in tajnim glasovanjem. To možnost mora socialistično gibanje kar najbolj izkoristiti in si ustvariti svoj samostojni politični organ.

To potrebo priznavamo kot nujno, danes bolj ko kdaj prej in nje, se moramo zavedati vsi socialisti in vsi jugoslovanski delavci. Gotovo ne more nihče več oporekati, da temelji vse zlo, ki trpi pod njim delavstvo Jugoslavije, na dveh glavnih osnovah: obstoj kapitalističnega sistema

Grafično delavstvo javnosti

Nobena vojna ni večna

Po naravnem zakonu se pojavljajo v vrvežu življenja nasprotja in boji, katerim z vso naravno logiko slede zopet blagodejna pomirjenja. To je bistvo življenja. Če bi tega bistva ne bilo, kako bi bilo življenje dolgočasno. Vrše se boji za načela, za materialne interese, za čast, pogostoma tudi za prazen nič. In vendar so vsi boji le življenje, ki vrši elementarni proces razvoja.

Mož in žena se skregata. Zgodi se celo, da frfotajo po zraku krožniki ali kuhalnice. Prav lepo to ni, toda za divjim viharjem pride pomirjenje in obema se zdi smešno, zakaj sta mučila uboge krožnike in kuhalnice. Pa se pobotata in med njima nastane

toplejša vez, toplejše prijateljstvo, kakor je bilo. Ni je sile, ki bi logiko tega zakona ovrгла.

Spor v grafični industriji je tudi taka »sporna« zadeva. Gre prav za prav za nič. Samo organizacija grafičarjev je kamen spotike. Priletel je krožnik z nasprotne strani, pa je bil spor in izpor tu. In če je spor tu, potem je neizogibno, da se pomenita tudi o pomirjenju. To je logika življenja. Zato sabotiranje medsebojnega dogovora nima zmisla.

Organizacija je ponudila roko direktno in indirektno. Ali so med odpornimi voditelji štirih tiskarn tudi možje, ki pomirjenja žele? Znano nam je, da so. Znano, da se nekateri jeze

in odklanjajo odgovornost za težke posledice, ki čakajo naprednjaško gibanje in tisk. Tudi nam je žal, ker bo za javnost vse to velika škoda. Toda gospodje naj se oprimejo inicijative, naj blagohotno posredujejo med seboj, pa pojde. Častno in koristno delo bodo opravili s tem, ker bodo pospešili obnovitev urejenih razmer v grafični industriji.

Nihče ne more dvomiti, da mora priti do sporazuma. Nihče. In sporazum mora jamčiti tarifne razmere ter tarifno skupnost, ki je oboje industriji tako potrebno, kakor ribi voda.

Do tedaj pa organizacija grafičarjev mora vztrajati v zaščito svojega članstva ter v prepričanju, da je po

vsej logiki življenja sporazum neizogiben. Besedo imajo predvsem oni, ki so odgovorni za nastalo borbo, besedo pa imajo tudi prav tako oni, ki sicer odklanjajo odgovornost, toda se z odklanjanjem odgovornosti ne iznebe. Odgovorni so za tisk, za gospodarstvo in moralno so odgovorni ob enem javnosti. Končno bo sodnik — napredna javnost, ki bo obsodila odgovorne in soodgovorne, čeprav odklanjajo odgovornost.

Prijetno in dobrohotno premirje najprej in potem lojalna blagodejna sporazum!

To so lahke, povsem človeške stvari v družbi dobrohotnih poštenih ljudi. J. Z.

Nastal bo boj, kakršnega še ni nihče videl

Mnogo je že bilo delavskih stavk, dosti smo imeli nameščenskih gibanj in še več je bilo mezdnih gibanj. Vse stavke so trajale nekaj časa, vsa gibanja so trajala več ali manj časa, končno pa je bilo vsako gibanje nekako zaključeno in v vsaki stavki je bil dosežen kak rezultat in je bila nato stavka zaključena.

Enako je bilo tudi z vsemi dosedanjimi mezdnimi in tarifnimi gibanji grafičnega delavstva. Z nekakšnim kompromisom je bilo vsako gibanje končno zaključeno. Stavk je imelo grafično delavstvo razmeroma malo. V Sloveniji je grafično delavstvo v celoti stavkalo zadnjic 1. 1919. Osem tednov je tedaj trajala stavka. Pozneje je imelo grafično delavstvo manjše stavke v posameznih podjetjih ali pa v posameznih panogah. Vse stavke so bile končno zaključene z sklenitvijo novih kolektivnih delovnih pogojev.

Nobena stavka grafičnega delavstva pa ni imela doslej tolikšnega obsega in tako velikega pomena, kakor ju ima sedanja stavka tega delavstva. V celoti stavka grafičnega delavstva sicer ni bila dolgotrajna, vendar pa je obsegla doslej največje število grafičnega delavstva.

Svoj posebni pomen pa ima sedanja stavka grafičnega delavstva v tem, da se stavka nadaljuje v nekaterih podjetjih, četudi je z večino podjetij dosežen za obe strani časten in zadovoljiv sporazum. Sicer je tudi ta sporazum prav za prav le začasen in je mogoče, da stavka grafičnega delavstva izbruhne z vso silo vnovič.

S sporazumom, ki je bil sklenjen med organizacijo grafičnega delavstva in med večino grafičnih podjetij, je bilo ohranjeno v celoti prejšnje delovno razmerje, delovni pogoji torej niso bili spremenjeni, in je bilo prejšnje delovno razmerje obnovljeno za dobo treh let.

Vsakdo bi pričakoval, da more biti sporazum, ki je sklenjen z ogromno večino podjetij, zadovoljiv za vsa podjetja. Pa so se vendar našla nekatera podjetja, ki sporazuma nočejo akceptirati. Pri tem tudi ne povedo, kaj prav za prav hočejo in kaj žele doseči. Ne postavljajo nobenih predlogov, sporazuma ne priznajo, zaposljujejo stavkokaze, zbirajo krumirje.

Seveda je vedno bolj jasno, da nočejo nobenega sporazuma, da nočejo nobene kolektivne pogodbe in da ne priznajo trajno nikakih delovnih pogojev. Kolektivna delovna pogodba

je grafičnemu delavstvu podlaga za eksistenco. Vzeti mu kolektivno pogodbo, pomeni ubiti mu eksistenco.

Kolikor se bo grafično delavstvo moralo boriti dalje, se bo torej borilo za golo eksistenco, za suhi košček kruha, za življenjski obstoj.

Za eksistenco, za življenjski obstoj pa se grafično delavstvo zna boriti. Ta borba, borba za eksistenco, bo velika borba, zato bo grafično delavstvo vložilo vanjo vse.

Borili se ne bodo posamezniki. Borilo se bo vse grafično delavstvo. Zanj se bo borila organizacija z vso svojo organizatorično silo. Za organizacijo bo stalo vse članstvo kot en mož. In tudi posamezniki, poedinci, bodo v tem boju postavili v bojno vrsto celega moža.

Nastal bo boj, kakršnega doslej še ni nihče doživel. Ta boj ne bo stavka, ta boj ne bo gibanje v obliki, ki je bila doslej običajna pri vseh stavkah in pri vseh gibanjih, ta boj bo borba za eksistenco in za obstoj, bo boj proti vsem onim, ki rušijo eksistenco.

V ta boj bo potegnjeno vse. S svojim delom, z vsemi dejanji, z vsako besedo, pri vsakem koraku, vsak dan

od jutra do večera bo grafično delavstvo v borbi. Z njim bodo v borbi vsi soročniki: bratje in sestre, očetje in matere, otroci in vsi znanci in prijatelji ter vsi, ki so z njimi enkrat ali večkrat ali pa jih samo srečujejo.

Svet bo videl, kako se grafično delavstvo bori. Svet bo spoznal, kakšna je borba grafičnega delavstva šele tedaj, ko se to delavstvo bori za svoje eksistence, ko se bori za vse.

Kdorkoli je v Sloveniji kdajkoli čul o Narodni tiskarni, bo v tem boju tudi zvedel, kdo je Narodna tiskarna, kaj je Narodna tiskarna zagrešila in storjeno bo vse, da bo pridobljen za boj proti temu podjetju. Kdorkoli je kdajkoli čital »Jutro« ali »Slovenski Narod« ali »Domovino« ali »Življenje in svet«, ta bo v tem boju čital tudi, kakšno je prav za prav to časopisje, bo zvedel, kdo je za tem časopisjem in bo spoznal, kaj mora storiti s takim časopisjem.

Ne bo niti kraja niti kota, kamor ne bi našlo grafično delavstvo, kamor ne bi grafično delavstvo razširilo svojega boja.

Z dušo in s telesom bo grafično delavstvo v tem boju in z njim bo vse delavstvo in vse meščanstvo in z njim bo slej ko prej vsa javnost.

Nezmisljena odpornost štirih tiskarnarjev

Vsa slovenska javnost je radovedna, zakaj se štirje tiskarnarji v Ljubljani še vedno upirajo skleniti tarifno pogodbo z organizacijo grafičarjev. Dva meseca že traja borba s temi tiskarniškim podjetji, ki so prelomila solidarnost z ostalimi tiskarnami ter tudi s tem dokazala, da ne zaslužijo vere in zaupanja niti svojih lastnih članov, kaj šele javnosti. Dočim so vse tiskarne uvidele takoj, da bi bilo nespametno in negotovarsko vztrajati v borbi z organizacijo grafičarjev, ko je vendar tarifna skupnost s to organizacijo temelj prosperitete v grafični industriji, kolikor je danes mogoče govoriti o njej. Če bi te tarifne skupnosti ne bilo, bi danes životarila grafična industrija prav tako, kakor životarijo in propadajo druge industrije in zlasti obrti.

Smešna je odpornost Hrovatinove, Narodne, Delniške in Čemažarjeve tiskarne, če opazujemo stvar površno; če se pa poglobimo vanjo, je tragikomična, ker reže globoke rane v njih lastno meso. Nihče danes ne more vedeti, kaj bo z »Jutrom«, »Slovenskim Narodom« in drugim naročili, ki jih spravlja trmasta odpornost odgovornih lastnikov tiskarn

v nevarnost propada. Iz prav zanesljivih virov vemo, da so pisatelji, založniki in inteligenti, ki imajo opravka s temi tiskarnami, skrajno ogorčeni nad početjem štirih tiskarn ter so se deloma že selili v druge tiskarne. Kakšna budalost je to, pravijo, delavstvo ne zahteva ničesar, pa mu zapirajo vrata ter siskkušajo pomagati s tujim krumirskim osebjem, dočim poštenemu in sposobnemu dolgoletnemu svojemu delavstvu ne privošči kruha. V početju ni videti nič drugega, kakor izraženo sovraštvo do delavske organizacije in delavstva, ker za odpornost tudi druge stvarne utemeljitve ni. Tiskarnarji sami jih niso navedli, pač pa so ponovno poudarili, da je njihov namen, streti organizacijo delavcev in znižati njihove plače. V ta namen se poslužujejo metod, groženj proti organiziranemu delavstvu, kupovanja ne najboljših elementov v svrhu opravljanja stavkokaznega dela. Borba tiskarnarjev proti delavski organizaciji že načelno ni moralna, ker se poslužuje po današnji etiki nemoralnih pomočkov. Opravičeno bi v tem boju uporabljene metode imenovali krumirstvo na strani lastnikov, ker so se iz-

neverili skupnosti tiskarnarjev, ki je vedno tam, kjer je večina, na strani podkupljenega osebja pa, ker se je dalo korumpirati z zapeljivimi obljubami, da škoduje svojim tovarišem delavcem in delavkam.

Če premostrimo ves spor takole s teh strani, šele uvidimo, kako silno je ogaben in zločest, mogoče le v popolnoma nekulturnih razmerah.

Kaj se homo potem še čudili, če gospoda na tako lahkomišljen način zapravlja svoje dobro ime v vrstah kulturne, politične in delavske javnosti, zakaj le dejanja so pravo zrcalo oseb.

Strašno kulturno in socialno napako bi organizacija grafičarjev napravila, če bi boja ne nadaljevala z vso intenzivnostjo do poštenega sporazuma. V nasprotnem taboru niso naivni, saj je tam senator g. dr. Kramer, g. Ribnikar in drugi, ki si gotovo nočejo naprtiti odgovornosti za početje razbijačev, ki pripravljajo kaos v grafični industriji, in tudi ne odijati, da se hočejo boriti proti delavski organizaciji, v tem primeru še celo proti svojim najožjim sodelavcem, do skrajnih konsekvenc, zakaj s tem bi se zavedno ogradili od de-

lavstva kot najbolj okrutni njegovi sovražniki.

Tu so potrebni jasni računi.

Organizacija grafičarjev ima dolžnost, da vodi boj do lojalnega sporazuma. Vse okoliščine, kulturne, gospodarske, politične in socialne, govore za organizacijo. Javnost, delavstvo in inteligenca so na njeni strani. In, če gospoda v svojem lastnem, predvsem gospodarskem interesu, ne bo prišla še kmalu do uvidevnosti, kakšno mnenje se ustvarja o njej v celi slovenski javnosti, bo opazila to takrat, ko bo čutila težke posledice in bo prepozno.

Dovolj začasno smo opozarjali, da ima boj grafičarjev moralno zaslonbo, ki je odpor upornih tiskarnarjev nima, kakor smo zgoraj ponovno dokazali. Zato smo za boj, ne za boj uničevanja, ampak za boj lojalnega sporazuma. Organizacija ni izzvala izpore, pa je kljub temu pripravljena ponuditi roko v spravo, ki bo dalje zaščitila socialni položaj grafičnega delavstva.

To stališče je nadvse lojalno, pošteno in visoko moralno. Zato je javnost tem bolj na strani grafičarjev. R. N.

Zvestoba članstva do organizacije grafičarjev zahteva, da doprinesemo vse žrtve, ki bi še bile potrebne, dokler niso popolnoma zaščiteni interesi, ki jih hoče oškodovati kratkovidna reakcija

Tri organizacije

Ko je faktorska organizacija slavila desetletnico svojega obstoja, je priredila lepo slavnje. V mali dvorani v Kazini so se zbrali številni zastopniki raznih organizacij in oblasti. Zastopniki so prišli tudi iz drugih krajev, zlasti številni iz Zagreba. Slavnostni občni zbor je tedaj vodil predsednik podružnice faktorskega združenja g. Fr. Strukelj. Vidno mesto sta zavzela predsednik centralne faktorske organizacije g. M. Ambrožič in eden prvih funkcionarjev faktorske organizacije g. K. Čeč.

Med zastopniki se je nahajalo tudi zastopstvo naše organizacije, da pozdravi tovariško organizacijo ob desetletnici njenega obstoja.

Lepo je bilo vse slavje, a najmarkantnejše so bile besede, ki jih je tedaj med drugimi spregovoril ravnatelj g. K. Čeč, ko je rekel: »Tri organizacije imamo v grafični obrti: delodajalsko, faktorsko in pomočniško. Te organizacije morajo biti in z njihovim sodelovanjem bo mogoče uspešno delati za koristi črne umetnosti. Organizacije morajo biti in vsi morajo biti organizirani in vse tri enote morajo složno delati, naslonjene druga na

drugo, za skupne interese.« — Vsi so pritrjevali in živahno odobrvali te besede. Pritrjeval jim je tudi predsednik centralne faktorskega združenja.

Kje smo danes? Oni, ki so najbolj poklicani, da delajo za skupne koristi, oni, ki so najbolj poklicani, da delajo za red in uspeh ter bodočnost grafične obrti, se nahajajo na stranskih poteh. Delodajalska organizacija je prepustila odločanje o delovnih pogojih in o kolektivnih pogodbah svojim članicam. Tako stališče ustvarja prvi pogoj za nered in za kaotične razmere. Faktorska organizacija stoji ob strani kakor da bi se je vse to ne tikalo prav nič in njeni najodličnejši člani so pridno pri delu za pridobivanje stavkokazov in krumirjev. Le delojemalska organizacija je krepko in odločno na delu, da ohrani red in skupnost in da ohrani s tem pogoje za napredek in prospek grafične industrije. Z njo je danes tudi večina grafičnih podjetij.

Morda bo kdaj zopet nastopil čas, ko bodo zopet vse tri grafične organizacije složno delale za skupne interese. Mi si tega časa želimo.

Nekdanje sodelovanje

Organizacija grafičnega delavstva je bila že od nekdaj na široko izgrajena organizacija. Ni se bavila izključno s kruhoborskimi nalogami, ni le ščitila materijelnih in socialnih koristi svojega članstva, nego je gojila prav posebno strokovno izobrazbo, splošno prosveto in še zlasti pa je razvila humanitarno delo v takem obsegu, da je bil sleherni član organizacije vsaj skromno zavarovan za vse primere, ko je zašel sam ali njegova družina v težave. Vsaj za silo je bil vsak član na podlagi solidarnosti vsega članstva preskrbljen in vsaj za silo so bile preskrbljene tudi družine prav v vsakem primeru.

Pri vsem pa organizacija ni nikdar pozabljala, da ima prav posebne dolžnosti do vse stroke, ki daje njenim članom eksistenco. Zato je delovala ali pa sodelovala vedno, kjer je bilo mogoče storiti kaj v prospek grafične industrije in v dobro grafičnih podjetij.

Morda niti ni bilo posebno primerno, da je organizacija vedno dosledno upoštevala stališče: dobro podjetij — dobro delavstva. Poznejši, zlasti zadnji dogodki so pokazali, da se mnoga podjetja tudi tedaj, ko se deluje za njihovo dobro, prav malo zmenijo za dobro delavstva.

Ali dejstvo je, da je organizacija vedno sodelovala, kjer je šlo za dobro podjetij, za koristi grafične industrije. Zlasti zadnja leta je bila organizacija v tej smeri nadvse delavna.

Kratek pogled nazaj pove, koliko dela je bilo vsako leto izvršenega, koliko potov je bilo opravljenih v prid grafične industrije.

Že leta 1927. so hodile v Beograd skupne delegacije, da intervenirajo na najrazličnejših instancah zaradi konkurence državnih grafičnih podjetij. Leta 1928. so se te intervencije nadaljevale v povečanem obsegu. Zlasti se je tedaj mnogo interveniralo po skupnih deputacijah zaradi vedno česčega ustanavljanja novih državnih grafičnih zavodov. Organizacija grafičnega delavstva je pri vsem tem delovala z največjim elanom, požrtvovalno in inicijativno in ni odklanjala velikih izdatkov, ki jih je s tem imela. Kadarkoli so zastopniki grafičnih delodajalcev le želeli, so sodelovali zastopniki organizacije grafičnega delavstva iz vseh krajev države. Mnogokrat se je primerilo, da je bilo zastopstvo delodajalcev pri takih intervencijah zelo pičlo, saj je dosledno pridno in aktivno delovalo v tej smeri samo zastopništvo slovenskih grafičnih delodajalcev, medtem ko je bila delegacija organizacije grafičnega delavstva vedno polnoštevilna, če je bilo to le potreba, in je poslala svoje predstavnike tudi iz najoddaljenejših krajev, da so lahko dokumentirali voljo in željo vsega grafičnega delavstva v državi. — Še prav posebno pa so se mno-

žile skupne delegacije v Beograd leta 1929. Skupne delegacije so se tedaj odločno borile za koncesioniranje grafične industrije, kar je bilo za to industrijo življenjskega pomena. Tedaj se je v Beogradu baš obravnaval novi obrtni zakon, s katerim bi moralo biti rešeno to vprašanje. Vse leto so prihajale v Beograd tudi delegacije, ki so posredovale radi državnih dobav, pri katerih je bila Slovenija prikrajšana, dalje radi izučevanja grafičnih delavcev po kazničnih in poboljševalnicah in zaradi s tem zvezane neljalne konkurence, ki so jo ti zavodi uganjali napram privatnim grafičnim podjetjem. — In tako so se vrstila skupna posredovanja i v Beogradu pri centralnih instancah i v Ljubljani pri lokalnih oblastvih. Često so zastopniki organizacije grafičnega delavstva iz vse države sodelovali s slovenskimi podjetniki tudi takrat, če so bili slovenski grafični podjetniki osamljeni in so stali na drugačnem stališču, nego njihovi kolegi v drugih krajih države.

Vsa posredovanja žal niso uspešla, vendar so prinesla grafični industriji mnoga olajšanja. Saj je popolnoma gotovo, da bi grafična obrt nikoli ne bila koncesionirana — obrtni zakon jo je sploh uvrstil med proste obrti — če ne bi bilo tolikšnega truda in napore organizacije grafičnega delavstva in nekaterih slovenskih delodajalcev.

In tako se vrste posredovanja vsa nadaljnja leta. Od leta 1927. do leta 1935. je organizacija grafičnega delavstva stalno sodelovala in je žrtvovala za skupne interese mnogo energije in mnogo denarja. Kako vestna, kako agilna, kako delavna je bila organizacija grafičnega delavstva pri vsem tem delu, bi mogel mnogo povedati sedanjí predsednik delodajalske grafične organizacije g. M. Hrovatin, ki je bil stalno navzoč, kadarkoli so šli zastopniki obeh organizacij braniti interese grafične industrije.

V zadnjem času so bili zastopniki obeh organizacij že zopet na nogah, da preprečijo monopol šolskih knjig, da zavrejo graditev novih državnih grafičnih zavodov, da onemogočijo nova bremena grafični industriji itd. Ankete so se vršile v Beogradu, posvetovanja v Ljubljani, dogovori v Zagrebu in sploh se je delovalo v širokem obsegu, da se odvrnejo nevarnosti, ki grafični industriji še groze. Tudi tu bi sedanjí predsednik organizacije grafičnih delodajalcev g. M. Hrovatin mogel potrditi, kolikšno oporo je v svojih stremiljenjih vedno našel pri delavskih zastopnikih.

Zdi se, da se vse to delo, vse to dolgoletno sodelovanje, ne ceni. Kakor da je organizacija grafičnega delavstva dolžna storiti vse, kar gre v dobro podjetij, podjetja pa lahko plačujejo dobro s slabim.

Škoda za vse lepo in požrtvovalno sodelovanje, škoda za vse skupne korake, ki so končno vendarle pripeljali do razdora. Škoda za vse tem bolj, ker bodo taka sodelovanja v

bodoče morda sploh preprečena in bo grafična industrija marsikdaj trpela škodo, ki bi se jo sicer moglo odvrniti.

Mimo gredo in čitajo . . .

Številke »Delavske Politike« so nalepljene v izložbi lokala v »Domu grafikov« na Masarykovi cesti. Nalepljene so, da jih mimoidoči čitajo, da se seznanijo s potekom obrambnega boja grafičnega delavstva, da zvedo za potek in za vzroke tega velikega delavskega gibanja.

Mnogo jih gre mimo in eden za drugim se ustavljajo in čitajo. Čitajo članke pod velikim naslovom »Grafično delavstvo javnosti«. In nato nastajajo debate, razvijajo se razgovori. Vse razpravlja o člankih, ki jih priobčuje »Delavska Politika«.

Ljudje razpravljajo in soglasno obsojajo povzročitelje boja grafičnega delavstva, ki je bilo 30. junija v Narodni tiskarni pognano na ulico. Narodno tiskarno in vse napredno časopisje obsojajo in slehernemu je jasno, da je bilo grafično delavstvo siloma potisnjeno v boj. Moralo se je braniti, saj se brani vsak živ organizem, če je napaden.

Vsak dan se zbirajo od jutra do večera. Zlasti tedaj, ko je nalepljena nova številka, prihajajo. Tako kakor so včasih čitatelji stali pred izložbeno desko na Narodni tiskarni in na Delniški tiskarni, kjer izložbenih desk ni več, tako prihajajo sedaj na Masarykovo cesto, da čitajo »Delavsko Politiko«.

Zakotni lističi

»Jutro« trdi, da pišejo proti njemu v zvezi z gibanjem grafičnega delavstva le zakotni lističi.

Doslej so pisali o gibanju grafičnega delavstva z vsemi simpatijami prav vsi delavski in nameščenski listi. Vsi ti listi so obenem obsodili početje Narodne tiskarne in pisanje tako zvanega naprednega tiska. Zlasti so vsi ti listi obsodili pisanje »Jutra«, ki je bilo pri napadanju grafičnega delavstva od vsega začetka najbolj brezobzirno in seveda tudi najbolj krivično.

»Jutro« imenuje te liste za zakotne lističe. Žal, da ima delavstvo in nameščentvo le tednike in mesečnike, le »Delavska Politika« izhaja dvakrat na teden. Vsi delavski in nameščenski listi izhajajo z velikimi žrtvami, ki jih doprinašajo delavci in nameščenci z dobesednim pritrgovanjem od ust. Kljub temu pa imajo mnogi listi lepe naklade. Vseh teh listov pa se tiska lepo število in smo sigurni, da bo naklade teh delavskih in nameščenskih listov za nekaj tisoč več, nego jo ima »Jutro«.

Označba, da so ti listi zakotni lističi, je precej drzka in za napreden tisk tudi zelo opasna. Saj ni daleč čas, ko se bo marsikatero napredno glasilo moglo tako nazivati.

Ne samo naročniki!

»Jutro« je grafičnemu delavstvu v neki številki očitalo bojkotno akcijo proti naprednemu tisku. Očitek je bil krivičen, ker organizacija ni niti začela niti izpeljala kake bojkotne akcije. Seveda pa je dejstvo, da bi nastale precejšnje težave, če bi se to že doslej zgodilo. Kar je bilo doslej, je bil kvečjemu skromen uvod v vse ono, kar v neizogibnem boju, če preide v najtrše oblike, nastane. Tudi je res, da so nekateri dali duška svojemu ogorčenju s tem, da so uporabili svoja znanja poagitarati proti temu ali onemu listu. Vse drugače bi taka agitacija izgledala, če bi jo zgrabila celota.

Ne le naročniki, nego še mnogi drugi pridejo v poštev. Obrtniki in trgovci še vedno inserirajo. Kadar bo grafično delavstvo prisiljeno nadaljevati obrambo in se boriti proti lastnikom teh listov, ki so obenem lastniki Narodne tiskarne, bodo tudi kaj kmalu obrnili listom, ki so zavzeli in

Od ust do ust gre nato sporočilo. Danes je stališče javnosti drugačno, nego je bilo pred tedni. Vse gleda danes na obrambni boj grafičnega delavstva z drugimi očmi, ker pozna vse vzroke in ve, kako in zakaj je prišlo in je moralo priti do tega gibanja.

Zlasti delavska in nameščenska javnost že davno ni več navezana le na »Jutrove« informacije in črpa svoje informacije o gibanju grafičarjev iz »Delavske Politike«.

In še dalje bodo prihajali. Dokler bo moralo grafično delavstvo braniti svojo organizacijo, samega sebe, dokler se bo moralo boriti za ohranitev reda in napredka v grafični industriji, dokler se bo moralo braniti pred napadom reakcionarskih podjetij, bo »Delavska Politika« v izložbenem oknu na Masarykovi cesti sporočala vsej javnosti, kdo je povzročil boj grafičnega delavstva in kdo je kriv, da v grafični industriji ne pride do reda. V tisočih se bo »Delavska Politika« kolportirala, da zajame vso čitajočo javnost in da po ustnih sporočilih obseže sploh vse in da zlasti vse delavstvo in nameščentvo budi, da bo stalo vedno in povsod na strani grafičnega delavstva, ki se s svojim bojem le brani pred napadi podjetij, ki so do zadnjega časa krivično nosila naslov naprednih podjetij.

Ker piše o gibanju grafičnega delavstva končno vendarle največ »Delavska Politika«, izgleda, da je »Jutro« merilo predvsem na naš list. Morda ne bo odveč, če ga opozorimo, da je v precejšnji zmoti. »Delavska Politika« že davno ni kak zakoten listič, nego je resen delavski list, ki je razširjen med vsemi našimi delavci in nameščenci, ki so na svoj list tudi ponosni. Naklada »Delavske Politike« je lepa in je naročnikov vedno več. Tudi napad lastnikov naprednega tiska na grafično delavstvo je prinesel »Delavski Politiki« lepo število novih naročnikov. Zgrešena politika »Jutrovske« gospode je tudi prinesla novih naročnikov. In ker bodo naročniki »Jutra« vsak dan bolj spoznavali, da kupujejo delavstvu sovražnega list in s tem le škodujejo koristim delovnega ljudstva, bo naročnikov »Delavske Politike« vedno več.

Naj se le »Jutro« še mnogokrat spotakne. Delavci in nameščenci naj si zapomnijo, da imenuje »Jutro« delavske in nameščenske liste za zakotne lističe.

Poskrbite, da bo delavstvo in nameščentvo kmalu dobilo svoj lasten dnevnik, pa bo potisnjeno v kot vse ono, kar že davno resnično vanj spada.

Zavzemajo do delavstva sovražno stališče, hrbet in se bodo otrsli vsake zveze z njimi. Delavci in nameščenci so dober konzument in nikomur ne bo nevažno stališče teh. Trгоvec in obrtnik dobro vesta, da jim more oglas v časopisju, ki je prelomilo z delavstvom in meščanstvom, le pokvariti položaj.

Z njimi bodo prišli drugi. Še danes čitamo v »Jutru« naznanila in obvestila raznih društev in organizacij. Mnogo društev bo moglo spoznati, da niso vsi listi primerni za objave. Za to ni potrebna nikaka organizirana bojkotna akcija, nego je dovolj, da bo grafično delavstvo v nadaljevanju svojega obrambnega boja pojasnilo položaj in vlogo Narodne tiskarne ter naprednega tiska v gibanju grafičnega delavstva, pa bodo vsa društva in vse organizacije, ki znajo ločiti, kaj je prav in kaj ni prav, in zlasti ona društva in organizacije, katerih člani so v dobri meri delavci in

Delni boj grafičarjev se nadaljuje in se bo nadaljeval, če bo organizacija vnovič prisiljena, po najučinkovitejših metodah

nameščenci, znale same izvajati konsekvence. »Jutro« je na primer še vedno službeno glasilo LNP in še nekaterih drugih športnih instanc. Imamo mnogo delavskih klubov in po vseh klubih je končno največ aktivnih in podpornih članov iz vrst delavcev in nameščencev. Za nobeno športno instanco pa ne bo mogel ostati službeno glasilo noben list, ki je zaznamovan za reakcionaren, protidelavski, nesocialen.

Vsa naša javnost ima toliko smisla za socialnost in naprednost, da je list, ki se je izkazal delavstvu sovražnega, popolnoma nemogoč. Za vse bi bila naravnost sramota, da bi moglo še dolgo eksistirati glasilo, ki je v boju proti delavstvu do skrajnosti eksponirano in ki bi hotelo kriti sovražnosti do delavstva, pa četudi je s tem stvarno prizadet le en sam del delavstva.

Proti tisku, ki je prelomilo z delavstvom čim so bili pri tem tangira-

ni lastniki, bo nastopila vsa javnost — in ne samo naročniki — pa četudi sicer dnevno polni svoje predale z raznimi razglabljanji o socialnih problemih.

Dejanja so važna. »Jutro« je z besedami na moč socialno, je pa odreklo takoj, čim je nastala potreba, da bi bilo tudi dejansko socialno, in sicer tam in tedaj, ko se to tiče njegovih lastnikov.

Zdi se, da stoji marsikaj na zelo trhljih nogah. Vedno je tako, da ni pomoči onemu, kar je obsojeno. Čim pride sunek, ki je neizbežen, pa se zruši, kar je dolgo stalo navidez krepko in zdravo.

Če pa je sunek krepak in ga je zadel nekdo, ki zna biti dosleden, odporen in vztrajen, tedaj se zruši vedno tudi ono, kar bi še lahko stalo.

Grafično delavstvo bo tedaj, ko bo branilo eksistence svojih članov, šlo brezobzirno svojo pot. Kar bo takrat pohojeno, ne bo raslo več.

Molče . . .

Ko je Narodna tiskarna čez noč vrgla lastno osebje na cesto in napadla vse grafično delavstvo, so bili vsi listi, ki izhajajo v Narodni tiskarni, silno zgovorni. Grafično delavstvo tedaj ni imelo pravih možnosti, da se brani in je smatralo, da ni še potrebno, da stopi pred javnost. Vedno težji napadi naprednega časopisja pa so prisilili grafično delavstvo, da je stopilo pred javnost in se je začelo braniti.

Tej obrambi grafičnega delavstva pa »Jutro« ni bilo kos. Malo je poskusilo — obenem s »Slovenskim Narodom« — pa je hitro obmolknilo. In danes ves napredni tisk molči. Le semintja se na kratko oglasi, pa zopet hitro umolkne.

Proti stvarnim dokazom in tehtnim argumentom, proti logiki in proti dejstvu se seveda ni mogoče boriti. Že tako je javnost kmalu spoznala, da so ji natvzeli polno netočnosti in zamolčali vse, kar je bilo bistveno. V polemiki bi se to pokazalo še v večji meri. Zato ne kaže drugače, nego, da napredni tisk lepo molči.

Vendar je znano, da je molk pritrjevanje. Z molkom torej le pritrjujejo ugotovitvam, ki jih prinaša vsak teden »Delavska Politika«. Tudi tega

Senator dr. Kramer začenja vnovič s politiko

»Jutro« poroča o »uspelem« sestanku JNS-politikov v Beogradu. Na sestanku je politikom uspelo, da so sestavili nekak akcijski odbor. »Jutro« poroča, da je v tem odboru tudi senator in minister n. r. dr. A. Kramer. Pozneje poroča »Jutro«, da so se politiki nacionalne smeri zbrali na Hvaru. Piše, da je bil med njimi tudi senator in minister n. r. dr. A. Kramer.

Senator dr. Kramer je torej na vseh sestankih JNS-politikov in je izbran in postavljen tudi v odbor, ki naj vodi akcijo za zbiranje vseh nacionalnih političnih sil.

Tako je dr. Kramer vnovič začel s politiko. Začel je z njo, še preden je odložil predsedstvo Narodne tiskarne, ki je nezakonito pognala svoje delavstvo na cesto, se je vedla do skrajnosti nelojalno in besedolomsko ter tajila vse nedopustnosti, ki jih je še prej zagrešila, in ki je končno z vseh kotov države zbrala, kar je drugod odpadlo in kar je izvrgla zdrava celota grafičnega delavstva. Nemci in Madjari so temu podjetju, ki mu predseduje nacionalen politik, ki stoji trdno in dosledno na stališču

pritrjevanja prav za prav ni treba, ker so vse navedbe, ki jih prinašamo, tako jasne in podprte z dokazi, da drže brez slehernega pritrjevanja.

Seveda je molk zelo značilen tudi zato, ker se je s strani časopisja iz Narodne tiskarne tako trdovratno trdilo, da je ves boj grafičnega delavstva le politična akcija proti naprednemu časopisju. Danes ne vzdrže take trditve in molče. Pravljica o politični akciji je bila temeljito ovržena. Protidelavsko zadržanje Narodne tiskarne je bilo popolnoma dokazano. Dokazano je bilo, da je Narodna tiskarna napad na grafično delavstvo pripravljala, povzročila in sama prva začela.

Zelo neprijetno je, ko spoznava javnost, da je hotelo napredno časopisje prikazati netočne vzroke gibanja grafičnega delavstva. Če bi vsaj mogli trditi, da so se zmotili, ko so prinašali napačne trditve. Zmoti se človek lahko le slučajno in nehote. Časopisje iz Narodne tiskarne pa je pisalo premišljeno in je ponavljalo prvotne trditve dosledno in zavestno.

Zato je danes, ko je pravo stanje točno ugotovljeno in pojasnjeno, pač najboljša, najprimernejša in tudi neizbežna, da časopisje iz Narodne tiskarne kar naprej lepo molči.

najodločnejšega jugoslovanskega nacionalizma, dobrodošlo sredstvo v boju proti domačemu slovenskemu in če hočete tudi nacionalno orijentiranemu grafičnemu delavstvu.

Politika ni snov, s katero naj bi se pečali posamezni politiki zaradi samega sebe. Politika je zaradi ljudstva in mora biti njemu posvečena. Zato naj se z njo bavi le oni, ki zna vedno in povsod braniti ljudske interese.

Predsedovanje podjetju, ki dela s stavkolomci in krumirji, predsedovanje podjetju, ki je za napad na domače delavstvo zbralo vse narodnosti, ni primerno za politika in zlasti ne za politika, ki sestavlja jugoslovanske nacionalne resolucije in programe.

Saj se menda človek vendar ne sme prav iz vsega norčevati. Mnenja smo, da je norčevanje iz jugoslovanskega nacionalizma, če nekdo piše nacionalne programe, na drugi strani pa je na čelu podjetja, ki zaposluje Nemce in Madjare, da le lahko še nadalje napada domače jugoslovansko delavstvo.

Ali so bili vedno bogati?

Od štirih podjetij, ki ne priznavajo sporazuma, ki ga je organizacija grafičnega delavstva sklenila z večino grafičnih podjetij, sta najbolj vidni podjetji Narodna tiskarna in Delniška tiskarna.

Obe podjetji sta se vedno nazivajii napredni. Ves tisk, ki je izhajal iz teh dveh podjetij in ki še danes izhaja iz teh dveh podjetij, je imel vso jugoslovansko nacionalnost in slovensko naprednost v zakupu. Tisk iz teh dveh podjetij je imel po svojem mnenju kar monopol na vse, kar je bilo narodnega in naprednega.

Marsikdo je morda kdaj mislil, da sta tudi podjetji sami, ki si lastita monopol za vso nacionalnost in naprednost, last naprednega slovenskega meščanstva. Tako mnenje pa je seveda zelo zmotno.

Obe podjetji sta last majhnega števila ljudi. Pravih lastnikov pa je seveda še manj. Obe podjetji predstavljata lepo premoženje, ki znaša mnogo milijonov.

Milijonarjev med Slovenci ni zelo veliko. Ti, ki so lastniki obeh imenovanih podjetij, pa so med njimi. Kot milijonarji se niso rodili. Imetje

so si pridobili pozneje. Sicer si je navadno zelo težko pridobiti lepo imetje, zlasti velja to za one, ki so navezani na delo svojih rok in glave, še prav posebno je težko pridobiti premoženje v kratkem času in celo pri naših skromnih slovenskih oziroma jugoslovanskih razmerah, vendar se da zbrati pri vsem lepo imetje, kar dokazujejo tudi lastniki Delniške in Narodne tiskarne. Pri vsem prav nič ne moti, da je — po zatrjevanju prizadetih — poslovanje kakega podjetja celo pasivno.

Niso torej premožni samo oni, ki so se rodili v zlati zibelki, nego tudi oni, ki so se rodili pod srečno zvezdo in so si stekli premoženje pozneje.

V vzpodbudo vsem onim, ki hrepene po imetju in ki bi želeli preiti iz skromnih ali celo težkih ali pa morda čbupnih življenjskih prilik v lepši in udobnejši položaj, bi bil življenjepis vseh onih domačih srečnikov, ki so prišli na boljše.

Zelo zabavno in poučno bi bilo, če bi začela priobčevati take življenjepise »Delavska Politika«, Morda bi vzgledi pritegnili novih talentov.

So že malo manj socialni

Ko je šlo za grafično delavstvo, ni bilo napredno časopisje prav nič socialno razpoloženo. Odpor grafičnega delavstva se mu je zdel predrznost, plače grafičnega delavstva je imenovalo baronske, organizacija mu je bila sabotažna družba, vse grafično delavstvo pa neuka čreda, ki jo vodi le par prenapetežev, ki imajo le skrite politične cilje. Tako približno se je izražalo to časopisje, ko so njegovi lastniki vrgli grafično delavstvo na cesto in se temeljito pripravljali, da ga stro za vedno.

Ko pa je šlo za rudarsko delavstvo, je bilo isto časopisje prav zelo socialno. Rudarskega delavstva je nekaj tisoč in naprednemu časopisju ni vseeno, kako gledajo nanj ti tisoči. Med njimi so naročniki in tudi s političnih razlogov je to važno. Stane pa itak nič. Zato je prav in najboljše, da strese napredno časopisje v vse svoje predale zvrhano mero svoje socialnosti.

Tudi ob drugih prilikah, ko gre morda le za načelna vprašanja ali pa za teoretična razglabljanja, je dobro, če dela napredno časopisje čim več videza, da je zelo socialno. Tudi to nič ne stane, se pa marsikdaj znatno obrestuje, saj je med delavci in nameščenci mnogo naročnikov in tudi politično delavci in nameščenci mnogo pomenijo. Zato je nujno potrebno, da piše čim večkrat o najrazličnejših socialnih vprašanjih in socialnih problemih. Preko teorije itak ne bo prišlo.

Ravno 'Jutro' in 'Slovenski Narod', ter baš Narodna tiskarna

Tarifno gibanje grafičnega delavstva je obseglo preko 30 grafičnih podjetij v dravski banovini. V vseh teh podjetjih je s 1. julijem t. l. potekla kolektivna pogodba. Mnogo teh podjetij pa se je pozneje le udeležilo gibanja.

Od vseh teh podjetij je prva napadla grafično delavstvo baš Narodna tiskarna. Od preko 30 podjetij ni smatralo nobeno podjetje za koristno ali pa potrebno, da se loti tega posla. To vlogo je morala prevzeti baš Narodna tiskarna. Od vseh številnih podjetij je torej Narodna tiskarna prva in edina že 30. junija izprla svoje delavstvo.

Od vsega slovenskega časopisja — ki ga ni malo — sta se zopet našla le »Jutro« in »Slovenski Narod«, ki sta z vso vehemenco napadala grafično delavstvo. Ravno »Jutro« in »Slovenski Narod« sta se morala spustiti v to bitko.

Pozneje je organizacija grafične-

V zadnjem času je stopilo v stavko delavstvo Bonačeve tovarne na Količevem. Tu pa že ni primerno, da bi bil napredni tisk preveč socialen. In tako je »Jutro« napisalo, da stavke še ne bo kmalu konec, kar je čudno, ker je znan socialni čut lastnika tovarne, ki ima to čuvstvo prav zelo globoko zakoreninjeno, in kar na drugi strani dokazuje, da so delavske zahteve pretirane.

Zanimivo je, kako je »Jutro« ob stavki v Bonačevi tovarni naenkrat usahnila socialna žilica. Je pač prizadet lastnik, ki je »Jutro« malo bližji. Ob takih prilikah pa se zde »Jutro« zahteve delavstva kar naenkrat pretirane.

V tem primeru pa so za »Jutro« zahteve delavstva seveda pretirane tudi zato, ker se delavstvo bori za pravico do svobodnega organiziranja in za ugled ter upoštevanje strokovne organizacije. Take zahteve delavstva pa »Jutro« ne more odobravati. V tem pogledu že mora biti dosledno, kajti enako stališče je »Jutro« zavzelo tudi tedaj, ko se je grafično delavstvo branilo in borilo obenem za ohranitev svoje strokovne organizacije.

Samo dvojega je bilo treba: prizadet je moral biti podjetnik, ki je »Jutro« kakorkoli malo bližji in delavstvo je moralo vzeti v obrambo svojo organizacijo, pa je že postalo »Jutro« malo manj socialno.

Delavstvo, zapomni si!

njeni tovarni je bilo še pred kratkim razcepljeno v več manjših grup. Spoznalo pa je, da mu je mesto le v Splošni delavski strokovni zvezi Jugoslavije, pri kateri je bilo že pred leti kompaktno organizirano in ki je vedno in vsepovsod zastopala izključno le interese delovnega ljudstva. In dejstvo, da je prišlo do podpisa kolektivne pogodbe, je treba zo-

pet pripisati v prvi vrsti neustrašnemu in vztrajnemu delovanju organizacijskih in obratnih zaupnikov svobodne strokovne organizacije na Sladkem vrhu. Delavstvu na Sladkem vrhu izrekamo naše čestitke ob tako lepem uspehu ter mu zakličemo: V enotnosti in solidarnosti je Tvoja moč! Družnost!

Reorganizacija strokovnih nadaljevalnih šol

Letošnje šolsko leto se začne pouk na teh šolah že s 1. septembrom in traja 9 mesecev do konca maja — (poprej se je začelo s poukom s 1. oktobrom do konca aprila, to je, samo 7 mesecev). Letos se uvede tudi pouk veronauka po eno uro vsak teden in za vsako vero posebej za vse vajence in vaječke.

Naredba ministra za trgovino in industrijo o strokovnih nadaljevalnih šolah pravi:

Radi strokovnega in praktičnega izobraževanja obrtnih (odnosno tvorniških) in trgovinskih učencev in pomočnikov, se odvarajo strokovne nadaljevalne šole v občinah, kjer je najmanj 50 učencev in pomočnikov (do 18. leta starosti), ki so zavezani hoditi v tako šolo (§295 odst. 1. zakona o obrtih).

Take šole se smejo odpreti tudi za več manjših občin skupaj.

Če je v posrednih občinah več kot 25, a manj kot 50 učencev, se ustanove z odobritvijo bana in ob stroških občine posebni začasni strokovni tečajji (§ 295 odst. 4. zakona o obrtih). Šolsko izobraževanje učencev in pomočnikov, kjer ni 25 učencev in kjer ni strokovnih nadaljevalnih šol ali tečajev, uredi minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za prosveto tako, da hodijo učenci v višje narodne šole, ki so v tem kraju (§ 295, odst. 6. zakona o obrtih).

Občine so dolžne skrbeti za zgradbo, kurjavo, razsvetljavo, postrežbo, šolsko opravo, učila, pisarniški in učni material in za vse osebne izdatke — honorarje svoje šole in tečaja.

Dolžne so vnesti vsako leto v svoj občinski proračun potrebne vsote za svoje šole in tečaje z zneskom, ki ga predhodno odobri ban (§ 296. zakona o obrtih). Če hodijo v strokovno nadaljevalno šolo ali

tečaj učenci iz dveh ali več občin, nosijo stroške za vzdrževanje občine sorazmerno s številom učencev.

Poučuje se od 8. do 18. ure po krajevnih razmerah in sicer 9 ur na teden ter 2 uri v vzornih delavnicah, kjer take obstoje.

V krajih, kjer obstoja posebne zgradbe za te šole, se poučuje vsak delavnik od 8. do 12. in od 14. do 18. ure z drugo skupino učencev, praktično delo v šolski vzorni delavnici pa enkrat na teden od 14. do 16. ure z vsako skupino učencev.

Začasni strokovni tečajji imajo samo en razred: šolsko leto traja 6 mesecev, od dne 1. oktobra do konca marca ali pa od dne 1. novembra do konca meseca aprila.

V tečajjih se poučuje vsak dan, izjemni nedelje in praznike med 14. in 18. uro popoldne, po krajevnih razmerah in razpoložljivih prostorih.

Dolžnost šolskega zdravnika na strokovnih nadaljevalnih šolah je, da pregleda vse učence ob začetku in koncu šolskega leta, po potrebi pa tudi med šolskim letom, da med šolskim letom sporazumno z upravnikom šole vsem učencem nekolikokrat predava o nalezljivih boleznih, kako se zdravje čuva, o higijenski ureditvi delavnice in podobnem.

Važno je pa tudi v naredbi: Vse obstoječe (delujoče) strokovne nadaljevalne šole v Dravski banovini, ki dosedaj niso imele treh letnikov, se morajo s šolskim letom 1935-36 pretvoriti v trirazredne strokovne nadaljevalne šole. Dneve in ure pouka določijo na predlog šolskega upravitelja krajevni šolski odbori strokovnih nadaljevalnih šol z omejitvijo, da se sme vršiti pouk le ob delovnem času in najdalje do 18. ure. Le v primerih, kjer tega ne dopuščajo šolsko-tehnični razlogi, so izjeme po predhodni odobritvi bana dovoljene.

Razno

Francoska vlada je tudi za kmeta. Tudi v Franciji se slabša položaj kmetijstva. Gospodarski krizi in strednji sledi za petami poslabšanje razmer. Vlada, da dvigne cene kmetijskim pridelkom, namerava zvišati carine na uvoz kmetijskih pridelkov. S to najnovejšo francosko gospodarsko politiko bodo prizadete agrarne države, ki so prodajale svoje pridelke Franciji. Med temi je tudi Jugoslavija. Tem bolj je to zanimivo, ker so v Franciji pridelali letos okoli 11 milijonov centov manj pšenice kakor lani. Francija hoče pa kljub temu uvoz omejiti s carino, ker ima še lansko zalogo žita.

Sad nemške kulturne borbe. V Oksfordu na Angleškem so imeli kulturni delavci manifestačno konferenco za akademsko svobodo. Po enem referatu posnemamo, da je Nemčija ob svojem boju proti svobodni znanosti pregnala iz države 1200 vseučilišnih profesorjev in docentov.

Milijonarji v Zedinjenih držav. V Zedinjenih držav ameriških se je kapitalizem naglo, nemoteno in najbolj razvil. Narodno imetje Zedinjenih držav znaša 320 milijard dolarjev. Zanimivo je, da se od tega imetja nahaja v ženskih rokah okoli 200 milijard. Milijonark je v Zedinjenih drža-

vah 2886, multimilijonark pa 462. Milijonarjev je pa 3620 in multimilijonarjev 1400. Zene so v gospodarstvu močnejše kakor moške. Najbogatejša je princezinja Miguel de Braganca, vdova portugalskega pretendenta.

Porast japonske trgovine pri nas. Od leta 1932. do 1934 se je zvišal uvoz japonskega blaga od 37.960 na 714.547 kg ali v vrednosti od 1.38 na 13.20 milijonov dinarjev. Naš izvoz na Japonsko je še manjši in pada. Bolgarija je z japonskim blagom preplavljena. Japonsko blago prihaja večinoma preko Turčije, ki je sklenila trgovinsko pogodbo z Japonsko.

Čudni argumenti. Pariški »Matin« nastopa proti temu, da bi Društvo narodov v italijansko-abetesinskem sporu sklenilo proti Italiji kake prisilne sankcije, kakor jih predvideva pravilnik D. n. proti napadalcem. Kot glavni argument proti sankcijam navaja, da Društvo narodov tekom 15. let svojega obstoja, še nikdar ni uporabilo sankcij in da se Društvu narodov ves čas svojega obstoja še ni posrečilo izdelati sankcijskega zakona, največ radi odpora Velike Britanije.

Japonski poslanik v Moskvi je protestiral pri sovjetski vladi radi propagande Kominterne.

Zanimivosti za vsakega

Država brez mest in vasi je Abesinija. Če izvzamemo glavno mesto Addis Abeba, ki je prej podobna veliki naselbini vrtnarjev kakor mestu, smemo imenovati Abesinijo deželno brez mest. Abesinija je pa tudi dežela brez vasi. Samo tam, kjer poglavarji provinc izvajajo svojo oblast, nastanejo naselbine po nekaj sto koč na koleh in iz bambusa. Sicer grade Abesinci le osamljene kočice, proč od prometnih potov. Abesinija je avtarkična dežela: to je, da sama lahko krije vse potrebe prebivalcev. Tudi delajo vse sami brez industrije. Zenske zmeljejo vse žito, ker tudi mlinov ni. Vsak možki je pa spet tesar, zidar in arhitekt v eni osebi.

Naravni zakladi Abesinije. Abesinija skriva v sebi mnogo naravnih bogastev. Že v svetem pismu beremo o zlati abesinski pokrajini Ofir: »In Hiram je poslal svoje hlapce s hlapci Salomonovimi. In prišli so do Ofirja, našli tam štiristodvajset centov zlata in ga prinesli kralju Salomonu.« V pokrajini Tigre, ki meji na Eritrejo, so skladišča svinčene, bakrene in železne rude. V Džigidži, ob karavanski cesti so našli leta 1927. dragocene diamante: rubine in opale. Vroči vrelci, ki jih je polna Abesinija, imajo v sebi mnogo radiuma in pravijo, da je tu največ te najdražje snovi. Marsikje so odkrili peirole. Rdeča gora Assalé, nekaj kilometrov od eritrejske meje, je vsa iz soli. Njene skladownice so neizčrpne. Pri Dire Davi so bogate žile azbesta. V termalnih jezerih Dalol je mnogo kalijeve soli, ki so jo že pred vojno eksploatirale nemške firme. Vidimo torej, zakaj je tako vroč pohlep po Abesiniji.

Trgovinska bilanca Abesinije je gotovo najaktivnejša izmed vseh držav na svetu kljub temu, da se Abesinci ne zanimajo mnogo za svetovno trgovino, ker si sami

krijejo vse svoje potrebe. Tako so izvozili v prvem polletju lanskega leta za 61 milijonov frankov raznega blaga v Anglijo, Francijo, Ameriko in druge države, uvozili so pa komaj za 15 milijonov, od tega samo iz Japonske za 9 milijonov frankov. Izvoz je torej štirikrat večji od uvoza. Japonci jim prodajajo največ ceneno tekstilno blago, li so ga poprej dobivali od Angležev.

Abesinska valuta. Temelji za denarni promet in denarstvo v Abesiniji so bili položeni — na Dunaju! Njena osnova je marijaterzijanski tolar iz 1753. l. Avstro-Ogrska je takrat veliko trgovala z orientom. Ker je bil tuški denar takrat malo vreden, dočim je bil zelo cenjen tolar Marije Terezije, je postal on najboljši plačilno sredstvo tja do Indije. Domačini ob Rdečem morju so bili sčasoma voljni prodajati svoje blago samo za te tolare. Popolnoma so se jih pa oprile Abesinci. Na Dunaju so od 1751. do 1931. leta skovali 244.919.692 teh tolarejev, od katerih je najmanj ena petina v prometu v Abesiniji.

Kitajska modrost. Veliki mongolski vladar Džingis-kan, ki je osvojil več sveta kakor Napoleon in Hanibal, je imel za svetovalca v državnih zadevah kitajskega modrijana Čang-čuna. Ta mu je dejal: »Teško je vladati, če mora oblast preveč vladati. Čim bolj se vlada, tem bolj vre v ljudstvu, čim več zakonov in odredb se daje, tem več je tatov in razbojnikov: kajti vsaka stvar povzroča protistvar.« O uradništvu je dejal: »O zvestih uradnikih se govori šele, ko prihaja država v nered. Šele ko očetje in sinovi nesložni postanejo, se začne govoriti o delžnostih otrok in o ljubezni do starišev. Prava sreča pa je v tem, da o tem ni treba govoriti.«

Britanska flota vrši te dni svoje manevre v bližini Portugalske. Po končanih manevrih bo odplula skozi Gibraltar v Sredozemsko morje, kjer se bo razdelila na razne strateško važne postojanke. Izgleda, da obstoji med Britanijo in Nemčijo gotov pomorski dogovor, ki dovoljuje Britaniji, da prepušča varnost Severnega morja nemški mornarici.

Francoske oblasti so izgnale večje število nemških nacionalnih socialistov, ki so zadnji čas vršili v Franciji živahno propagando.

Radi goste megle je v Los Angelesu neko poštno letalo zadelo ob električni vod, radi česar se je letalo vnelo in so v njem zgoreli trije potniki.

Kdaj je ločitev zakona v Avstriji dovoljena. Mož javne nameščenke je pobegnil v Nemčijo, ker so ga preganjali zaradi nacionalnega socializma (fašizma). Žena pobeglega je bila povabljena na okrajno glavarstvo, kjer so ji zagrozili, da se mora ločiti od moža, če ne, ji bodo zaplenili imetje, bo izgubila službo in avstrijsko državljanstvo. Poslali so jo celo v Nemčijo, da izposluje pri možu ločitev zakona. Obenem je morala prisesti, da ne bo v Nemčiji ničesar govorila o razmerah v Avstriji. Zakon torej ni tako svet po avstrijskih pojmi.

TIVAR-OBLEKE ZA DELO

Kompletne obleke iz čvrstega gradla

Din 75'—

Amerikanske hlače iz čvrstega gradla

Din 45'—

Obleke za vsakega in vsako priliko

TIVAR-OBLEKE

Konzumno društvo za Mežiško dolino

r. z. z o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3.
Telefon interurban št. 5.

Poštni čekovni račun 12.048.
Brzjav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centr. skladišče v Prevaljah.

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta in pekarna v Prevaljah.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. — Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Vse nove hranilne vloge se na zahtevo vlagatelja takoj izplačajo. — Prodaja se le članom. — Član društva postane lahko vsak. — **Delež znaša samo Din 100'—.**

Delavci in delavke! Kupujte svoje življenjske potrebščine le v svojih zadrugah.